

Na delavnici Kaverljag so študenti štirih držav snovali knjigo o žuželkah, namenjeno slepim in slabovidnim

Kako bi žuželke videli slepi?

Si upate se dotakniti žuželke? Mar ni hecno, kako so lahko tako majhna živa bitja ljudem strašljiva? A če bi bili slepi, bi bil dotik edini način za njihovo spoznavanje. Z vprašanjem, kako jih čim bolje upodobiti, da bi žuželke približali tudi slepim in slabovidnim, se je letos soočala umetniška družina na 16. mednarodni delavnici Kaverljag v Grintavcu pri Šmarjah.

Dvajset študentov in deset profesorjev z ljubljanske Akademije za likovno umetnost (ALU), budimpeške Moholy-Nagy univerze za umetnost in oblikovanje, Akademije za likovno umetnost iz Lecceja in krakovske Jan Matejko akademije za likovno umetnost je dober teden ustvarjalo in obenem spoznavalo tako svet žuželk kot različne plati življenja slepih in slabovidnih. "Doslej še nisem imel odnosa s slepimi in slabovidnimi, zato je bila izkušnja zame še posebej zanimiva. Ko sem izdelal prvi, precej debel in grob odtis žuželke, mi je slaboviden gospod pojasnil, da bi bil najbrž pravšnji za slepe, saj je na neki način že spominjal na skulpturo," je povsem navdušen nad novo izkušnjo pojasnil 29-letni **Giuseppe Pausa** iz Barija. "Zanimivo je bilo odkrivati način, kako slepemu vizualizirati nekaj, česar sam ne more videti."

Tudi poljski študentki **Zuzanna Jura** (25) in **Malgorzata Adamczyk** (21) sta prepričani, da je bilo v Kaverljagu najpomembnejše poskusiti dojeti drugačen način življenja, kakršnega živijo slepi. 25-letni **Lech Kolasincki**, trenutno na erasmusovi izmenjavi v Lecceju, pravi, da je bilo zanimivo zamenjati način percepcije: "Percepcija današnje družbe temelji na podobah, na vsem, kar lahko vidimo. Bombardirajo nas z oglasi in vizualno umetnostjo. Prav zato je bila izkušnja ustvarjanja nečesa, kar ne temelji povsem na podobi, toliko dragocenejša. Ni nujno, da je metulj videti prekrasen. Kot prekrasnega ga je treba zaznati, otipati." Lech pojasnjuje, da gre za nekakšen sintetičen način ustvarjanja, kjer so pomembne le informacije, pri čemer Zuzanna

in Malgorzata v en glas dodata: "Pozabiti moraš na barve!" Pozornost je namreč treba usmeriti v izgradnjo žuželke in iz nje izluščiti najpomembnejše.

"Teško je živeti, ne da bi svet opisoval. In umetnost ga vedno opisuje. Tudi abstraktna umetnost ga opisuje, a na drugačen način. V primeru teh žuželk svet opisujemo manjši skupini slepih in slabovidnih," dodaja Lech.

Umetnost, ki pomaga

Luka Stefanović, 25-letni študent grafičnega oblikovanja z ljubljanske ALU, pojasni, da so si žuželke razdelili z žrebom, vsak pa je upodobil ženski in moški primerek ter ličinko. "Pri ustvarjanju je šlo za redukcijo, tako da so ostale samo osnovne, čiste oblike. Zaradi tega so si izdelki precej podobni. Če bi imeli prestejše roke, bi kajpada vsak naredil po svoje." Lahko tovrstno omejevanje za ustvarjalca predstavlja frustracijo? "V tem primeru najbrž ni, ker je cilj jasen. Včasih je bilo morda nekoliko težavno nekatere podrobnosti zelo poenostaviti, a to ni velik problem. Seveda na koncu ostane prijeten občutek, da ustvarjaš nekaj zares uporabnega, kar bo komu lahko pomagalo, mu celo lajšalo življenje. Sploh če sicer ustvarjaš oglašje, ki večinoma nimajo družbeno pomembne funkcije."

Da je bilo izzivov več, potrjuje tudi profesor z oddelka za vizualno komunikacijo na ALU **Zdravko Papič**, ki je zadovoljen, da je med drugim uspelo vsem študentom spoznati vseh 59 insektov iz projekta Natura 2000, od katerih jih bo 12 predstavljenih v knjigi, ki bo predvidoma izšla oktobra.

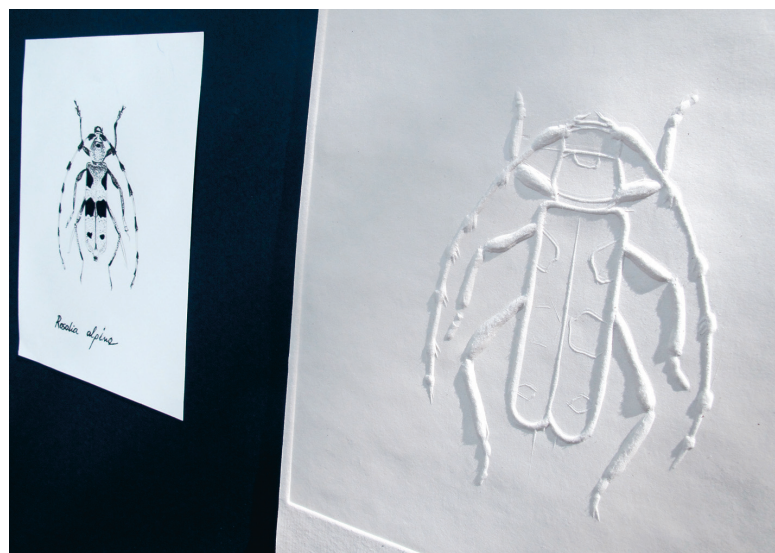

Udeleženci letošnje, že 16. delavnice Kaverljag

Vizualizacija za slepe

"Vsi študentje so spoznali celoten proces in zdaj je vsak sposoben tovrstno knjigo sam pripraviti do tiska. S tem, da smo vse standarde preverili s pomočjo slepih in slabovidnih," pojasnjuje Papič in dodaja, da so študentje spoznali tudi, kako "vidijo" slepi in slabovidni. "Skozi vse projekte smo šli s prsti, jih tudi sami brali taktilno. Poskusili smo obenem ugotoviti, kako vidijo slabovidni, tako da je vsak sam naredil test s priprtjem oči, pri čemer podoba izgubi ostrino in ostanejo obrisi. To so vsi dojeli, kar je neverjetna vrednost. Iz Slovenije je bilo šest udeležencev, tako da imamo zdaj šest strokovnjakov za tovrstno ilustracijo za dva milijona prebivalcev, kar je velik odstotek, če pomislimo, da so bili tu štirje poljski študenti za 40 milijonov Poljakov."

V primerjavi z lansko knjigo o pticah je novost ta, da bodo žuželke otipljive tako s hrbtne kot trebušne strani. "Začeli smo s

Slepi bodo alpskega kozlička v posebni knjigi lahko tudi otipali

ptiči, nadaljevali z insekti, morda bodo naslednjič na vrsti rastline. Dela imamo še za deset Kaverljagov," se pošali Papič. Ob tem pojasni, da so tovrstni poskusi po svetu znani, a je na tržišču veliko neustreznih izdelkov: "Imamo založbe, ki naj bi delale za slepe in slabovidne. Čim je knjiga lepa za tiste, ki vidijo in kupujejo knjige za slepe in slabovidne, pomeni, da je komercialno privlačna, ni pa uporabna. Tega je po svetu veliko. Tudi Nemci so delali koledarje za slepe z ilustracijami, a te tehnologije niso pripeljali do ravni, ki smo jo dosegli na Kaverljagu."

Pomemben vidik delavnice je tudi spoznavanje narave: "Žuželke samo preganjamo, ker nas, denimo, pikajo. Ali pa tiho lezejo, živijo en mesec in umrejo ... Za ljudi iz urbanega okolja so dejansko čista eksotika. Ponavadi jih sploh ne opazijo. Pozabili so nanje in mislijo, da živijo na svetu sami. Zdaj so nanje morali pogledati drugače in jih študijsko obdelati."

Aleš Sedmak, slikar, oče projekta in gostitelj ustvarjalnih delavnic, poudarja, da se tovrstnega dela ne bi mogli lotiti brez podpore različnih ustanov in podjetij, saj so stroški izdelave

knjige zaradi reliefnih ilustracij vsaj trikrat višji od tiska običajnih knjig: "Prvič smo zelo uspešno kandidirali pri evropskem skladu Mladi v akciji. Ustrezamo vsem njihovim zahtevam, ker gre v Kaverljagu navkljub visoki ravni, primerljivi z rednim študijem, za neformalno učenje. Projekt bomo lahko sklenili s tiskanjem knjige tudi zato, ker smo dobili sredstva od Javnega sklada za kulturne dejavnosti."

Kot slikar razmišlja, da je morda največji izziv pokazati široko polje delovanja umetnosti: "Da poleg najbolj osebne, intimne izpovedi lahko ponudimo svoje znanje tudi za marsikateri drug, uporaben namen. To se pozablja. Zdi se, da umetnost nasploh in vsi, ki se z njo ukvarjamo, v tem pogledu izgubljammo veljavo, kar je škoda. Likovnik lahko tudi nekaj prispeva k razvoju družbe, k razvoju socialnih odnosov. Saj je nenazadnje likovna umetnost tudi posebna oblika komunikacije, ki pa obenem odpira svetove, prinaša nove ideje in vsebine. Tega pa danes v družbi primanjkuje. Vse skrbi, kako bi prišli do denarja, kar pa brez pozitivne ideje in razvoja ni mogoče."

MAJA PERTIČ GOMBAČ

Čas za razstavo v naravi